

Aneta Klementowska

Orientacja i poradnictwo zawodowe realizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne : (na przykładzie PPP w Nowej Soli)

Problemy Profesjologii nr 1, 141-150

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Aneta Klementowska

ORIENTACJA I PORADNICTWO ZAWODOWE REALIZOWANE PRZEZ PORADNIE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE

(na przykładzie PPP w Nowej Soli)

Streszczenie

Artykuł zawiera po pierwsze – informacje teoretyczne na temat sposobu, w jaki poradnie psychologiczno-pedagogiczne powinny przygotowywać uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych do podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych, jak również wspierać w omawianym zakresie zarówno rodziców, jak i pracowników szkół; po drugie – analizę wyników badań przeprowadzonych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowej Soli; po trzecie – wnioski końcowe (na podstawie zgromadzonego i przeanalizowanego materiału badawczego) dotyczące wsparcia, jakie uczniowie, ich rodzice oraz pracownicy szkół otrzymują od pracowników Poradni w zakresie przygotowania do wyboru szkoły, zawodu.

Słowa kluczowe: orientacja zawodowa, poradnictwo zawodowe.

OCCUPATIONAL ORIENTATION AND GUIDANCE EXECUTED BY PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL ADVICE CENTRES (on the example of the PPAC in Nowa Sol)

Abstract

This article contains firstly – theoretical information on the way in which psychological-pedagogical centres should prepare middle and high school students for making educational and occupational decisions, as well as support both parents and school employees therein; secondly – an analysis of the results of a study conducted in the Psychological-Pedagogical Advice Centre in Nowa Sol; thirdly – final conclusions (based on research material, as collected and analysed) concerning the support students, their parents and school employees receive from the personnel of the Advice Centre pertaining to preparation for educational and occupational choices.

Wzrost zainteresowania tematyką związaną z orientacją i poradnictwem zawodowym przypada w Polsce na lata 1989/1990, czyli moment przejścia od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Rozmiary i dynamika wprowadzanych w owym okresie zmian, a szczególnie pojawiające się na naszym rynku pracy jawne bezrobocie sprawiły, że ludzie dotknięci tym zjawiskiem (i nie tylko oni) zmuszeni zostali do zainteresowania się własną sytuacją zawodową, jak również przyszłą sytuacją zawodową swoich dzieci. Efektem tego było chociażby organizowanie przez urzędy pracy aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w postaci m.in. poradnictwa i doradztwa zawodowego, z których osoby zainteresowane mogły korzystać, bądź też wzrost zainteresowania placówek oświatowych kwestią związaną

z podejmowaniem decyzji edukacyjno-zawodowej przez młodzież szczególnie w wieku gimnazjalnym oraz ponadgimnazjalnym.

W literaturze przedmiotu można spotkać niejednoznaczność w sposobie definiowania kluczowych dla niniejszego opracowania pojęć m. in. orientacja i poradnictwo zawodowe. Na potrzeby pracy przyjęto definicje zaproponowane przez E. Podoską-Filipowicz zdaniem której „orientacja zawodowa i poradnictwo zawodowe rozumiane są jako pomoc w rozwoju zawodowym jednostek lub grup, w której osoby pomocy tej udzielające (doradcy) odwołują się przede wszystkim do sfery poznawczej (orientacja zawodowa), emocjonalnej i motywacyjnej (poradnictwo zawodowe) osobowości. Pod pojęciami tymi rozumie się nie tylko udzielanie jednostkom i grupom pomocy w podejmowaniu decyzji zawodowych dotyczących wyboru kierunków kształcenia, zawodu czy pracy, ale pomoc w szerszej rozumianych kwestiach związanych z rozwojem zawodowym (...). Orientacja zawodowa obejmuje wszystkie działania, których celem jest rozpowszechnianie informacji o zawodach i rynku pracy oraz pomoc w poznaniu samego siebie i skojarzenie tych dwóch zakresów; odnosi się głównie do poznawczej i intelektualnej sfery osobowości człowieka. Działania z zakresu orientacji zawodowej utożsamia się niekiedy z udzielaniem i rozpowszechnianiem informacji i nie zawsze wynikają one z woli i chęci osób do których są kierowane. Natomiast pojęcie poradnictwo zawodowe odnosi się przede wszystkim do wpływu na emocjonalną i motywacyjną sferę osobowości człowieka. Działania zaliczone do poradnictwa zawodowego są najczęściej podejmowane przez osoby udzielające tego typu pomocy w rozwoju zawodowym z inicjatywy tych, którzy takiej pomocy potrzebują i oczekują. Oba te zakresy działań pedagogicznych mają na celu szeroko rozumianą pomoc i wsparcie w rozwoju zawodowym i obejmują okres całego życia człowieka”¹.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne stanowiące główny przedmiot zainteresowania niniejszej pracy działają na podstawie trzech kluczowych aktów prawnych m.in. Ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku, Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych oraz Rozporządzenia z dnia 11 grudnia 2002 r. dotyczącego ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej (Dz. U. z 2002 r. Nr 223, poz. 1869).

W art. 2 Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty można doszukać się następującego zapisu: system oświaty obejmuje (...) poradnie psychologiczno-pedagogiczne w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu (...). Ponadto art. 71.1. niniejszej Ustawy wskazuje iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia m. in. szczegółowe zasady działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych (...)².

¹ E. Podoska-Filipowicz, *Zarys zawodoznawstwa, orientacji i poradnictwa zawodowego*, Częstochowa 2008, s. 63.

² <http://prawo.vulkan.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1-430k> [08.08.2008].

Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych wśród wielu realizowanych zadań wyróżnia się m.in. udzielanie uczniom pomocy w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej³. Zarówno wspomniany akt prawny, jak i rozporządzenie dotyczące ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej wprowadziły jednolite w szkole i w poradni zadania pedagoga, psychologa i doradcy zawodowego w obszarze orientacji i poradnictwa zawodowego, tak w sensie ogólnym, jak i w formach pracy. Poradnie, świadcząc pomoc psychologiczno-pedagogiczną, także w obszarze doradztwa zawodowego realizują swoje zadania na rzecz uczniów, rodziców i nauczycieli poprzez: diagnozę, konsultację, psychoedukację, doradztwo, działalność profilaktyczną i informacyjną⁴.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, zarówno publiczne, jak i niepubliczne pełnią dla doradców funkcje najbliższego zaplecza metodycznego i instruktażowego. Funkcja metodyczna rozumiana jest jako konsultacje dla doradców, pomoc psychologów poradni w opracowywaniu programów orientacji i poradnictwa zawodowego lub konsultacje szkolnych programów wychowawczych; funkcja instruktażowa natomiast obejmuje tworzenie grup wsparcia dla nauczycieli, prowadzących warsztaty dotyczące: umiejętności pracy z grupą, samodiagnozy predyspozycji i planowania przez uczniów kariery zawodowej ścieżki edukacyjnej. Ponadto poradnie zajmują się diagnozowaniem i poradnictwem dla uczniów z problemami indywidualnymi (w tym zdrowotnymi)⁵.

„Poradnia realizuje działania związane z informacją, orientacją i poradnictwem zawodowym dla szkół i placówek swojego rejonu – współpracuje z gimnazjami i szkołami ponadgimnazjalnymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi, a także udziela informacji i porad zgłaszającym się uczniom i rodzicom. Odbiorcami usług poradni są zatem uczniowie, rodzice i nauczyciele. Każda z tych grup podlega oddziaływaniom placówki, z którą jest związana, a więc doradca z poradni działa na rzecz tejże placówki”⁶.

„Współpracujące placówki – szkoła zatrudniająca doradcę zawodowego i poradnia psychologiczno-pedagogiczna – mogą przeanalizować działania poradni świadczone na rzecz szkoły oraz działalność szkolnego doradcy zawodowego, program wewnątrzszkolnego systemu doradztwa i wspólnie określić zadania do:

- samodzielnej realizacji przez szkołę,
- realizacji we współpracy z poradnią,
- realizacji przez pracownika poradni na terenie szkoły,
- realizacji na rzecz szkoły na terenie poradni”⁷.

³ Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, [w:] <http://www.wolontariat.pl/doc/2.doc> [08.08.2008].

⁴ E. Podoska-Filipowicz, *Zarys zawodoznawstwa...*, s. 124.

⁵ S. Karolak, *Instytucje wspierające działania szkolnego doradcy zawodowego*, [w:] <http://www.koweziu.edu.pl/edukator/index.php?module=News&catid=&topic=12&allstories=1> [11.12.2009].

⁶ A. Łukaszewicz, *Współpraca poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkolnym doradcą zawodowym*, [w:] W. Kreft, S. Pakulniewicz-Błońska (red.), *Podręcznik Szkolnego Doradcy Zawodu*, Warszawa 2005, s. 228.

⁷ Tamże, s. 236.

Wspieranie rozwoju zawodowego dzieci i młodzieży to jedno z ustawowych zadań doradców pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Powinno być realizowane przez udostępnianie i upowszechnianie informacji zawodowych, udzielanie porad uczniom i rodzicom w zakresie kształcenia zawodowego, planowania kariery zawodowej, zdobywania i utrzymania pracy. Skuteczność tych działań uzależniona jest w dużej mierze od spełnienia podstawowych warunków dotyczących organizacji pracy pracowników poradni. Najważniejsze z nich to:

- wyposażenie poradni w urządzenia techniczne oraz odpowiednie materiały informacyjne,
- prawne uregulowanie systemowej wymiany informacji z urzędami pracy, kuratorami, szkołami, zakładami pracy, CIZ itd.,
- stałe doskonalenie warsztatu pracy doradcy zawodowego⁸.

„Doradcy zawodu pracujący w poradniach uczestniczą najczęściej w ostatnim etapie orientacji i poradnictwa zawodowego; zajmują się głównie indywidualnym poradnictwem zawodowym, prowadzą diagnostyczne badanie przydatności zawodowej i szkolnej uczniów najczęściej tych z przeciwwskazaniami do wyboru zawodu. Zajmują się także grupowym poradnictwem prowadząc wykłady, odczyty oraz warsztaty wyboru drogi życiowej w szkołach. Przekazują także informacje o rynku pracy, zawodach, szkołach, egzaminach wstępnych uczniom, nauczycielom i rodzicom”⁹.

„W przydzielonych czynności psychologów, pedagogów, doradców zawodowych czy nawet socjologów (z wyłączeniem diagnozy uczniów), zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, gdzie wyodrębniono „dział poradnictwa i orientacji zawodowej” znaleźć możemy następujące zadania:

1. Prowadzenie badań diagnostycznych (indywidualnych lub grupowych), pozwalających określić predyspozycje i preferencje zawodowe uczniów i podejmowanie czynności postdiagnostycznych (poradnictwo, opiniowanie, orzekanie),
2. Prowadzenie zajęć grupowych na terenie poradni oraz w placówkach oświatowych objętych opieką poradni,
3. Szerzenie wiedzy wśród uczniów, rodziców i nauczycieli z zakresu informacji i orientacji szkolno-zawodowej,
4. Wspieranie umiejętności wychowawczych nauczycieli, rodziców, poprzez organizowanie warsztatów, grup wsparcia oraz innych zajęć edukacyjnych,
5. Utrzymywanie ścisłej współpracy z nauczycielami szkół i placówek, będących pod opieką poradni, w zakresie pogłębiania diagnozy potrzeb i doradztwa metodycznego,
6. Opracowywanie i popularyzowanie materiałów metodycznych na użytek uczniów, rodziców, nauczycieli, pracowników poradnictwa,
7. Kompletowanie metod do zajęć grupowych z uczniami z zakresu doradztwa zawodowego,

⁸ D. Michalska, *Rola doradców zawodowych w reformowanym systemie edukacji*, „Problemy opiekuńczo-wychowawcze” 2002, nr 10, s. 46.

⁹ B. Wojtasik, *Warsztat doradcy zawodu – aspekty psychologiczno-pedagogiczne*, Warszawa 1997, s. 21.

8. Opracowywanie i wdrażanie (samodzielnie lub we współpracy) programów dotyczących działań edukacyjnych, wychowawczych lub innych związanych z oświatą, pomocą społeczną itp.,
9. Organizowanie narad szkoleniowych dla nauczycieli, pedagogów, psychologów, szkolnych doradców zawodowych, pracowników poradni, a wynikających z Planu Rozwoju Poradni,
10. Doskonalenie własnego warsztatu pracy poprzez dokształcanie się w ramach szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych,
11. Współdziałanie z instytucjami i organizacjami społecznymi, zwłaszcza lokalnymi, na rzecz pomocy dziecku, rodzinie i szkole¹⁰.

„Poradnia realizuje swoje zadania przez: diagnozowanie, konsultacje, terapię, psychoedukację, rehabilitację, doradztwo, mediacje, działalność w środowisku ucznia, działalność profilaktyczną, informacyjną, opiniowanie, orzecznictwo (...).

Szczegółowo zakres działalności poszczególnych specjalistów określa dyrektor poradni przydzielający pracownikowi zakres obowiązków, z uwzględnieniem oczekiwań odbiorców. Pracownicy poradni realizują swoje zadania częściowo na terenie poradni, udzielając porad indywidualnych i konsultacji, a częściowo na terenie placówek, z którymi współpracują. Zasady i zakres współpracy dla poszczególnych zadań na ogół są ustalane wspólnie przez szkołę i poradnię, czasami mają postać pisemnych porozumień¹¹.

W celu dokładnego zapoznania się ze sposobem realizacji zadań związanych z orientacją i poradnictwem zawodowym przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne na początku 2010 roku przeprowadzono badania z wykorzystaniem techniki wywiadu w Poradni w Nowej Soli. Wybór właśnie tej placówki był celowy, ze względu na to, iż badaczowi zależało na zbadaniu Poradni, która usytuowana jest w powiecie o wysokim poziomie bezrobocia (wsparcie zatem w omawianym zakresie byłoby niezwykle wskazane). Sytuacja na lubuskim rynku pracy (a szczególnie w interesującym badacza powiecie) nie była i nie jest najlepsza. W IV kwartale 2008 roku stopa bezrobocia w województwie wynosiła 12,5%, natomiast w powiecie nowosolskim 21,3%¹², w marcu 2010 roku sytuacja uległa dodatkowo pogorszeniu, stopa bezrobocia w województwie lubuskim wynosiła 16,9 %, w powiecie nowosolskim – 27,2%. Powiat nowosolski, na terenie którego usytuowana jest Poradnia objęta badaniami ma aktualnie najwyższą stopę bezrobocia w całym województwie lubuskim.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Soli od niedawna mieści się w nowym, wyremontowanym budynku – warunki pracy zdaniem zarówno badacza, jak i pracowników Poradni są bardzo dobre.

W Poradni zatrudnionych jest trzech doradców zawodowych, którzy jednocześnie są: dyrektorem PPP (osoba, która ukończyła studia podyplomowe: Doradztwo zawodowe – fi-

¹⁰ A. Wierzchowska-Szymanek, *Rola poradni psychologiczno-pedagogicznej w okresie transformacji doradztwa zawodowego*, [w:] H. Bednarczyk, J. Figurski, M. Żurek (red.), *Pedagogika pracy. Doradztwo zawodowe*, Radom 2004, s. 215.

¹¹ A. Łukaszewicz, *Współpraca poradni...*, s. 227-228.

¹² Urząd Statystyczny, *Województwo lubuskie 2009 – podregiony, powiaty, gminy, Zielona Góra 2009*, s. 114.

nansowane ze środków unijnych); psychologiem (osoba, która ukończyła studia na kierunku: psychologia pracy, w PPP pracuje od 1986 roku) oraz pedagogiem (osoba, która ukończyła studia pedagogiczne oraz studia podyplomowe na kierunku: Doradztwo zawodowe – finansowane ze środków unijnych. Po ukończeniu studiów magisterskich odbywała staż w PPP, następnie została zatrudniona, w PPP pracuje od 3 lat). W praktyce doradztwem zawodowym, głównie indywidualnym i grupowym na terenie placówki zajmują się Psycholog i Pedagog, natomiast Dyrektor wspiera ich w realizacji poradnictwa zawodowego poza ternem Poradni (wszelkie wyjazdy do szkół). Doradcy zawodowi dysponują dwoma dobrze wyposażonymi gabinetami (jeden przeznaczony do spotkań indywidualnych, drugi do spotkań grupowych). W gabinecie znajdują się stanowiska komputerowe wykorzystywane do przeprowadzania grupowo testów, z dostępem do Internetu. Doradcy dysponują również laptopem, który wykorzystują do przeprowadzania prezentacji w trakcie wyjazdów.

Poradnia w Nowej Soli obsługuje 82 placówki opiekuńczo-wychowawcze, do których aktualnie uczęszcza około 18 tysięcy uczniów. Do niedawna placówki tego typu skupiały się w głównej mierze na rozwiązywaniu problemów wychowawczych, jednak w momencie dużych przeobrażeń na rynku pracy, rynku edukacyjnym (czyli po 1989 roku) nastąpił wzrost zainteresowania zagadnieniami związanymi z doradztwem zawodowym.

Zdaniem doradców zawodowych (z którymi przeprowadzono wywiad) pomimo, iż Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczną zalicza się do instytucji edukacyjnych, to jednak Ministerstwo Edukacji nie zawsze dostarczało pracownikom niezbędnych narzędzi, materiałów metodycznych, czy też dydaktycznych. Dopiero wejście Polski do Unii Europejskiej, a co się z tym wiąże wzrost zainteresowania sprawami edukacji i zatrudnienia jak również wsparcie ze strony Ministerstwa Pracy polepszyło istniejącą sytuację. To właśnie dzięki Krajowemu Ośrodkowi Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej Poradnia w Nowej Soli dysponuje niezbędnymi do wykonywania pracy doradczej materiałami (materiały są bezpłatne, często przysyłane nawet bez wiedzy doradców). Wsparcie z zakresu szkoleń, czy też materiałów dydaktycznych pracownicy Poradni otrzymują również od Lubuskiej Komendy OHP (szczególnie MCIZ), z którą utrzymują stałą współpracę.

Doradcy zawodowi w swojej pracy wykorzystują zarówno ankiety, jak i kwestionariusze zainteresowań zawodowych. Najczęściej posługują się gotowymi już testami, które w razie konieczności sami modyfikują, dostosowując je do zaistniałych potrzeb (od 4 lat nie mogą wykorzystywać testu Hollanda - chociaż nim dysponują, ze względu na to, że Polska nie wykupiła licencji). Posiadają ponadto testy w wersji komputerowej, które wykorzystywane są w badaniach grupowych odbywających się na terenie placówki.

Pracownicy Poradni zanim podejmą jakiegokolwiek działania pomocowe w stosunku do uczniów zobowiązani są do uzyskania pisemnej zgody od rodziców lub prawnych opiekunów. W przypadku pomocy z zakresu doradztwa zawodowego rodzice muszą wypełnić „Wniosek o przeprowadzenie w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowej Soli badań pod kątem wyboru zawodu i kierunku kształcenia”. We wniosku znajdują się dane formalne o uczniu (imię i nazwisko; data i miejsce urodzenia; nazwa placówki, szkoły; klasa; imiona i nazwiska rodziców lub opiekunów; adres domowy; telefon), uwagi na temat stanu zdrowia (czy uczeń

nosi okulary; aparat słuchowy; posiada inne schorzenia), miejscowość, data i podpisy rodziców, opiekunów - najczęściej takie wnioski przekazują uczniom szkolni doradcy zawodowi lub pedagodzy szkolni. Uzyskanie pisemnej zgody od rodziców lub prawnych opiekunów ucznia umożliwia dopiero rozpoczęcie pracy z uczniem z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego.

W Poradni w Nowej Soli każdy dzień tygodnia przeznaczony jest na udzielanie wsparcia uczniom z innej szkoły gimnazjalnej (zauważyć należy, że są to szkoły wyłącznie z terenu miasta Nowa Sól), we wtorek odbywają się spotkania indywidualne, w czwartek spotkania z maturzystami. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oferuje pomoc w formie spotkań:

- indywidualnych – organizowane są wówczas gdy uczeń wymaga z różnych przyczyn specjalnego zdiagnozowania i wsparcia lub też na specjalną prośbę rodziców. Czas oczekiwania nie jest długi, w razie konieczności można go przyspieszyć, przełożyć. Spotkania z zakresu doradztwa zawodowego najczęściej zaplanowane są na marzec, kwiecień (doradcy wychodzą z założenia, że im później tym lepiej, gdyż udzielane wsparcie będzie aktualne). Spotkania indywidualne organizowane są również dla rodziców (jeżeli chcą oni porozmawiać najczęściej o wynikach testów, które były przeprowadzane ich dziecku lub też uzyskać konkretną poradę dotyczącą wyboru zawodu, szkoły). Niestety spotkań indywidualnych z rodzicami jest bardzo mało (rodzice najczęściej nie wykazują zainteresowania, chyba, że zostaną wezwani przez pracowników PPP).
- grupowych – mogą się odbywać na terenie danej szkoły – wówczas jest to najczęściej jedno spotkanie, którego termin na początku roku szkolnego ustala pedagog lub szkolny doradca zawodowy. Grupy są liczne i obejmują np. całe ostatnie klasy (nieraz zdarzają się spotkania grupowe na terenie szkoły organizowane w czasie ferii zimowych). W trakcie takich spotkań organizowane są wykłady dotyczące sytuacji na rynku edukacyjno-zawodowym oraz jednogodzinne testy zainteresowań, które wypełniają i obliczają sami uczniowie, natomiast doradcy zawodowi czytają klucz do konkretnych testów (odpowiedzi). W razie potrzeby i możliwości wyjaśniają i udzielają dodatkowych informacji. Spotkania takie organizowane są na terenie całego powiatu nowosolskiego, pod warunkiem, że pedagog lub szkolny doradca zawody zgłosi takie zapotrzebowanie (należy dodać, że nie wszystkie szkoły się zgłaszają, wówczas jest to interpretowane przez pracowników Poradni, „że dana szkoła sama radzi sobie z realizacją poradnictwa zawodowego”). W przypadku szkół wiejskich jest to najczęściej jedyna forma wsparcia z zakresu doradztwa zawodowego jaką uczniowie otrzymują. Spotkania grupowe odbywają się również na terenie PPP – grupy wówczas mogą składać się maksymalnie z 7 osób (dla takiej ilości są przygotowane stanowiska komputerowe), są to uczniowie z tej samej szkoły, często już wstępnie zdiagnozowani i umówieni na konkretne spotkanie w PPP przez pedagoga lub szkolnego doradcę zawodowego. Należy zauważyć, iż z tej formy pomocy korzystają głównie uczniowie z terenu Nowej Soli.

Grupowe spotkania mogą być organizowane nie tylko dla uczniów ale również dla rodziców i opiekunów. Kilka lat temu doradcy zawodowi z PPP byli zapraszani do szkół na zebrania z rodzicami (były to najczęściej spotkania z bardzo dużymi grupami, nieraz z całej szkoły, które odbywały się w świetlicach, salach gimnastycznych), w trakcie których omawiali głównie sytuację na rynku edukacyjno-zawodowym, zachęcali do „inwestowania” w edukację dziecka oraz diagnozowania zainteresowań w celu podejmowania trafnych decyzji. Od kilku lat doradcy nie byli zapraszani na tego typu spotkania (z czego są zadowoleni). Wywiady tego typu źle wspominają ze względu chociażby na wypowiedzi niektórych rodziców, które były bardzo roszczeniowe, pretensjonalne.

Doradcy zawodowi prowadzą pełną dokumentację (w postaci teczek uczniów) dotyczącą przeprowadzanych badań diagnostycznych, wykorzystanych narzędzi oraz udzielonego wsparcia (zarówno w formie indywidualnej, jak i grupowej).

W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej odbywają się również narady szkoleniowe dla pracowników szkół. Dla szkół podstawowych organizowane są one raz w roku szkolnym, natomiast dla szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych dwa razy w roku. Narady takie są głównie skierowane na omawianie zmian prawnych w Oświacie a biorą w nich udział przedstawiciele dyrekcji szkoły, pedagodzy, psychologzy, szkolni doradcy zawodowi (w zależności od tematyki). Nie zdarzyły się do tej pory sytuacje, by po poradę, czy też pomoc z zakresu poradnictwa zawodowego zgłaszali się wychowawcy, czy też nauczyciele przedmiotowi ze szkół gimnazjalnych, bądź też ponadgimnazjalnych (doradcy z Poradni tłumaczą to tym, iż widocznie osoby te same radzą sobie z tymi problemami).

Od pięciu lat (każdego roku) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nowej Soli jest organizatorem tzw. „Dnia Pomocy Psychologiczno-Pedagogiczno-Logopedycznej” (w tym również doradczej z zakresu doradztwa zawodowego). Dzień taki organizowany jest na zaproszenie ze strony zainteresowanej szkoły, zawsze w sobotę (dzień wolny od pracy). Informacje zamieszczane są w lokalnych mediach, ponadto zorganizowane są dojazdy gimbussem (dla dzieci i ich rodziców) z małych miejscowości do szkoły. Organizowanie tego typu spotkań odgrywa dużą rolę głównie na terenach wiejskich (znacznie oddalonych od miasta, w którym mieści się PPP), gdyż często stanowi jedyną możliwość kontaktu dzieci, młodzieży, rodziców z pedagogiem, psychologiem, logopedą, doradcą zawodowym.

Doradcy zawodowi z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowej Soli współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy (głównie w zakresie uzyskania informacji na temat rynku pracy, poszukiwanych zawodów) i Lubuską Komendą OHP. Współpraca ze szkołami gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi szczególnie z terenu miasta Nowa Sól (w ocenie doradców zawodowych) układa się bardzo dobrze. Rzadkie są niestety kontakty ze szkołami z innych miast, a szczególnie z terenów wiejskich. Tam najczęściej organizowane są raz w roku szkolnym spotkania grupowe dla uczniów – pomoc, przybiera zatem charakter jednorazowy, akcyjny. Doradcy z PPP najczęściej już od dawna znają się z pedagogami, szkolnymi doradcami zawodowymi z poszczególnych placówek oświatowych, co niewątpliwie ułatwia im współ-

pracę, umawianie terminów spotkań, czy też konsultacji w konkretnych przypadkach. Niestety niekorzystnie przedstawia się współpraca z rodzicami i opiekunami, którzy najczęściej nie są zainteresowani korzystaniem z pomocy doradców zawodowych (większym zainteresowaniem cieszy się pomoc pedagoga, psychologa w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych, aniżeli zawodowych).

Z obserwacji osoby przeprowadzającej badania wynika, że doradcy zawodowi w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej mają zapewnione bardzo dobre warunki pracy. Wygląd i wyposażenie gabinetów na pewno sprzyja realizacji zadań z orientacji i poradnictwa zawodowego. Z informacji uzyskanych od doradców zawodowych wynika, że czas ich pracy jest wystarczający do właściwej realizacji wspomnianych zadań. Z jednej strony korzystne (ze względu na obszerną wiedzę z zakresu problematyki wychowawczej jaką posiadają pedagodzy i psychologodzy), z drugiej strony niekorzystne w przekonaniu badacza wydaje się łączenie roli doradcy z pedagogiem, czy psychologiem, albowiem współcześnie stawiając na szali problemy wychowawcze z jakimi boryka się młodzież i problemy zawodowe zawsze te pierwsze odgrywają istotniejszą rolę.

Obserwując działania doradców zauważyć można duże zainteresowanie wśród uczniów doradztwem grupowym realizowanym na terenie Poradni (w trakcie przeprowadzenia badań widziano kilka grup, którym przeprowadzono testy), niestety ubolewać można jedynie nad faktem, że młodzież z miejscowości oddalonych od Nowej Soli nie korzysta z tego typu wsparcia. Niekorzystne wydaje się skoncentrowanie usług poradnictwa głównie na terenie miasta (podczas gdy uczniom z pozostałych miejscowości – gdzie często występuje duży poziom bezrobocia – pozostają jedynie jednorazowe, akcyjne spotkania z doradcami zawodowymi z Poradni, w trakcie których o pełnej wnikliwej diagnozie, ocenie i poradzie nie może być mowy). Doradcy oczywiście chętnie wsparliby młodzież wiejską organizując im spotkania na terenie Poradni ale wiąże się to z pewnymi utrudnieniami np. organizacyjnymi, gdyż wymagałoby to dojazdu ucznia (ów) do Nowej Soli (a to wiąże się z dużą ilością potrzebnego czasu np. cały dzień i środkami finansowymi, których niestety ciągle brakuje).

Reasumując można stwierdzić, iż doradcy zawodowi z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowej Soli realizują zadania z orientacji i poradnictwa zawodowego zarówno na terenie placówki, jak i poza nią. Kierują pomoc zarówno do uczniów, rodziców, opiekunów, jak również pracowników poszczególnych typów szkół (niestety jednak głównie z terenu Nowej Soli). Pomoc jest udzielana poprawnie, jednak w pełnej formie dociera jedynie do niewielkiej grupy odbiorców. Niestety młodzież z terenów najbardziej zagrożonych np. bezrobociem nie może liczyć na poprawne wsparcie (często z przyczyn organizacyjnych, niezawinionych przez pracowników Poradni).

Pomimo, iż na podstawie przeprowadzenia badań w jednej placówce nie można jednoznacznie stwierdzić jaki jest aktualnie stopień realizacji zadań z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego, to jednak zauważyć można, iż chociaż poradnie psychologiczno-pedagogiczne istnieją już od wielu lat a ich rola w podjęciu decyzji edukacyjno-zawodowej przez młodego, niezorientowanego często w sprawach zawodowych człowieka może być ogromna, to jednak często ze względu na występujący w społeczeństwie stereotyp (iż z po-

mocy poradni korzystają tylko dzieci sprawiające problemy wychowawcze) rodzice odnoszą się z dystansem do tego typu placówek. Wynika to z niedoinformowania rodziców przez pracowników szkół różnego szczebla o szerokim zakresie działalności tychże poradni. Niestety właśnie po pierwsze: ze względu na mylne rozumienie charakteru pracy poradni, po drugie: dużą ilość szkół obsługiwanych przez niewielu doradców zawodowych, po trzecie: długi czas oczekiwania na zdiagnozowanie danego przypadku (co jest następstwem zbyt małej liczby zatrudnianych w PPP doradców), po czwarte: udzielanie pomocy jednorazowej, niepełnej doprowadza do tego, że często do szkół zawodowych trafiają dzieci o niewłaściwych predyspozycjach psychofizycznych uniemożliwiających im w przyszłości wykonywanie pracy zawodowej, bądź też dzieci, których zdolności i zainteresowania są całkiem inne aniżeli te, które wymagane są w danej szkole zawodowej. Pomyłek takich można uniknąć korzystając właśnie z pomocy doradców zawodowych zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, doradców którzy obecnie dysponują bogatą wiedzą zarówno teoretyczną, jak i praktyczną (oczywiście pod warunkiem wprowadzenia pewnych ulepszeń informacyjnych, czy też organizacyjnych).

Bibliografia

- Karolak S., *Instytucje wspierające działania szkolnego doradcy zawodowego*, [w:] <http://www.koweziu.edu.pl/edukator/index.php?module=News&catid=&topic=12&allstories=1> [11.12.2009].
- Łukaszewicz A., *Współpraca poradni psychologiczno-pedagogicznej ze szkolnym doradcą zawodowym*, [w:] W. Kreft, S. Pakulniewicz-Błońska (red.), *Podręcznik Szkolnego Doradcy Zawodu*, Warszawa 2005.
- Michalska D., *Rola doradców zawodowych w reformowanym systemie edukacji*, „Problemy opiekuńczo-wychowawcze” 2002, nr 10.
- Podoska-Filipowicz E., *Zarys zawodoznawstwa, orientacji i poradnictwa zawodowego*, Częstochowa 2008.
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczególnych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych,
[w:] <http://www.wolontariat.pl/doc/2.doc> [08.08.2008].
- Urząd Statystyczny, Województwo lubuskie 2009 – podregiony, powiaty, gminy, Zielona Góra 2009.
- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r., [w:] <http://prawo.vulkan.pl/przegdok.asp?qdatprz=akt&qplikid=1-430k> [08.08.2008].
- Wierzchowska-Szymanek A., *Rola poradni psychologiczno-pedagogicznej w okresie transformacji doradztwa zawodowego*, [w:] H. Bednarczyk, J. Figurski, M. Żurek (red.), *Pedagogika pracy. Doradztwo zawodowe*, Radom 2004.
- Wojtasik B., *Warsztat doradcy zawodu – aspekty psychologiczno-pedagogiczne*, Warszawa 1997.

Recenzent: Antoni Krauz